

Vladimir Poetin

Rusland staat de laatste maanden volop in de belangstelling. Uit een aantal gebeurtenissen blijkt dat er sprake is van een onrustbarend verval in het voormalige Sovjetrijk. Zal Vladimir Poetin, de opvolger van Boris Jeltsin, erin slagen Rusland weer internationaal aanzien te geven? Of is de huidige situatie in Rusland een voedingsbodem voor de opkomst van ultranationalistische krachten met gevaar van dictatuur en andere excessen?

In de Oogst van september heb ik aandacht besteed aan de herrijzenis van Berlijn als metropool met aanzien. Met Berlijn als de nieuwe hoofdstad, lijkt alles erop dat Duitsland zich in centraal Europa ontwikkelt tot een economische en politieke supermacht. Vrees dat Duitsland opnieuw zal ontsporen is er nauwelijks. Het land ligt vast verankerd binnen de Europese Unie (EU) en heeft daarmee een stevige democratische basis. De combinatie van Westerse kennis en industriële capaciteit en de aanwezigheid van immense voorraden grondstoffen in Rusland geeft dit gebied een enorme economische en politieke potentie. Grote vraag is hoe de ontwikkelingen zich de komende decennia zullen voltrekken in Rusland. Zal Vladimir Poetin zich op Europa richten en streven naar economisch herstel en politieke stabiliteit of stevent het land af op een crisis met alle gevolgen van dien?

Verval van een supermacht

Na de brand in de televisietoren van Moskou in augustus van dit jaar, gaf president Poetin het zelf toe tijdens een televisie-uitzending: Rusland heeft te kampen met economisch verval en verwaarlozing. Financiële middelen die na de val van de Berlijnse Muur in november 1989 vanuit het rijke Westen beschikbaar kwamen, werden aangewend om de consumptie op te drijven en de salarissen van bepaalde categorieën ambtenaren te verhogen. Diepte-investeringen ten behoeve van onderwijs, industrie en infrastructuur bleven echter uit.

Dat er sprake is van malaise en het eens zo machtige Rusland op mondiaal niveau een achterstand had opgelopen, uitte zich op dramatische wijze bij het ongeluk met de kernonderzeeboot Koersk, dat eveneens in augustus van dit jaar

plaatsvond. Er moesten Britse en Noorse diepzeeduikers en technici worden ingeschakeld om het luik van de gezonken onderzeeboot te openen. Zowel nationaal als internationaal liepen Rusland en president Poetin gezichtsverlies op. Na de overwinning in de opstandige deelstaat Tsjetsjenië was het imago van Poetin opgepoetst en dat heeft in sterke mate bijgedragen aan zijn verkiezing tot president. Al na een paar maanden volgde de eerste tegenslag. De oorlog in de Kaukasus was weliswaar gewonnen, maar het verzet was niet gebroken en van een duurzame vrede was geen sprake. Als een verraderlijke veenbrand blijft de oorlog 'ondergronds' voortwoekeren. Dagelijks sterven er jonge Russische soldaten in hinderlagen en komen er burgers om bij bomaanslagen in Russische steden. Een chronisch geldgebrek, verlamdende staatsbureaucratie en corruptie hebben het land op de rand van de afgrond gebracht. Door de verkiezing van Poetin tot president hoopte het Russische volk op betere tijden. Als gevolg van de recente problemen lijkt de politieke stabiliteit echter af te nemen en er wordt voor de komende winter serieus rekening gehouden met voedseltekorten in bepaalde gebieden van Rusland. Lichtpuntje is wellicht dat de gestegen olieprijs het land de broodnodige buitenlandse deviezen opleveren. Ronduit zorgelijk is het feit dat de economische en politieke crises serieuze bedreigingen kunnen vormen voor de democratie. De eerste signalen zijn er al. Sinds Poetin aan de macht is, heeft hij ingrijpende veranderingen doorgevoerd. De macht van de gouverneurs is ingedamd en de invloed van media en nieuwe rijken oftewel oligarchen aan banden gelegd. Het is duidelijk dat deze machthebber streeft naar een krachtige centrale staat die in de toekomst weer

een hoofdrol op het wereldtoneel zal moeten spelen. Leaders van de rijke Westerse landen onderkennen de risico's van de ontwikkelingen die op dit moment in Rusland plaatsvinden.

In juli van dit jaar vond op het Japanse eiland Okinawa de jaarlijkse ontmoeting plaats van de zeven rijkste naties, de zogenaamde G-7, plus Rusland. Sinds het armlastige Rusland in deze club mag participeren, is de naam gewijzigd in G-8. Het feit dat de zeven machtigste leaders ter wereld aan tafel een plaats inruimen voor de leider van een land dat economisch in verval verkeert, kan volgens mij maar één ding betekenen. Men onderkent het economische en politieke potentieel van Rusland en wil voorkomen dat het land in een isolement geraakt en zich ontwikkelt in de richting van een dictatuur. Opvallend vind ik dat de leaders van de rijke industrielanden kennelijk geen schroom hebben Vladimir Poetin de hand te schudden - ondanks de gruwelijkheden en schending van mensenrechten die onder zijn leiding hebben plaatsgevonden tijdens de oorlog in Tsjetsjenië. Dit beleid staat in schril contrast met de behandeling van de Joegoslavische leider Milosevic, die een aanklacht wegens het plegen van oorlogsmisdaden boven het hoofd hangt. Het is overduidelijk dat de Westerse leaders bereid zijn ten opzichte van hun Russische collega Poetin een opportunistisch beleid te voeren.

Gehard in de KGB-school

Vladimir Poetin staat bekend als een hard en berekenend politicus. Hij kreeg een keiharde leerschool bij de geheime dienst KGB en werkte als geheim agent in de voormalige DDR. Eind vorig jaar nog bracht hij een toast uit op de wrede dictator Jozef Stalin. Jelena Bonner, weduwe van de bekende dissident Andrej Sacharov, sprak onlangs over 'poetisme', een vorm van gemoderniseerd stalinisme. Zij voorspelde voor Rusland autoritaire macht, censuur, een militarisering van de samenleving, groeiend nationalisme en anti-Westerse propaganda. Feit is dat Vladimir Poetin de capaciteiten heeft om zich te ontwikkelen tot een krachtig leider. Dat hij echter ook

kwetsbaar is en gevoelig voor de publieke opinie, hebben we kunnen constateren tijdens de vele televisie-uitzendingen en andere vormen van media-aandacht rond de gezonken onderzeeër Koersk.

Om een aantal redenen doen christenen er goed aan de ontwikkelingen in Rusland nauwlettend te volgen. Het Britse *Keston Institute* maakte in juli van dit jaar bekend dat onder Poetin de situatie voor religieuze minderheden aanzienlijk is verslechterd. Zendelingen zijn het land uitgejaagd en diverse kleine protestantse kerkgenootschap-

pen kregen te maken met tegenwerking van de autoriteiten. Uit strategische overwegingen besloot Poetin te streven naar een partnerschap met landen als China en Noord-Korea. Tevens nam hij het besluit om aan elk land dat daarom vraagt nucleair materiaal te verkopen. Dit is een ontwikkeling die met zorg in de gaten gehouden wordt door veiligheidsdiensten en wetenschappers in Israël. Rijke oliestaten in het Midden-Oosten zijn bereid voor grof geld een nucleair wapenarsenaal aan te schaffen en dat kan op termijn een

dreiging inhouden voor de Joodse staat. Belangrijke vraag bij dit alles is hoe Poetin zich in de toekomst zal opstellen tegenover de grote Joodse gemeenschap in Rusland. Er zijn al signalen dat er sprake is van toenemend antisemitisme en een behoefte om de exodus van Joden naar Israël aan banden te leggen. Vanuit profetisch perspectief bezien zijn er redenen genoeg om waakzaam en alert te zijn ten aanzien van de ontwikkelingen in Rusland.

Jaap Spaans